

החרדים מגלים את הריא"ה קוק

עלון מופץ באלפי עותקים בריכוזים החרדיים מספר על היחס האוהד של גדולי הדור לריא"ה קוק, ספר חדש על יחסו החם של 'החפץ חיים' כלפיו, ומי פרסם משפטים מתורתו על אוטובוסים בבני-ברק? • תופעה

כתב בחדרי חרדים, ט' אייר תשס"ט 03/05/2009 09:49

כוכב חדש במחזות החרדים? הריא"ה קוק

עלון שמופץ באלפי עותקים במעוזים החרדיים ביותר מספר על היחס האוהד של גדולי הדור כלפי הרב קוק, ואולי גם עתיד לשבור את הקרח בין הציונות הדתית לעולם החרדי. ספר חדש על יחסו החם של 'החפץ חיים' כלפי הרב קוק מעורר תגובות מעניינות בקרב הציבור החרדי, ויותר ויותר חרדים קונים ספרים של הרב קוק.

האם תורת הרב קוק מחלחלת לציבור החרדי? מי פרסם משפטים מתורת הרב קוק על גבי אוטובוסים בבני ברק? וגם, איך מרגיש חסיד גור שמעריך את הרב קוק אבל לא יכול לספר זאת לאף אחד?

אתר 'מעייני הישועה' על התופעה:
"דע לך, הוא היה קדוש"

"האם אתה הכרת את הרב קוק? דע לך, הוא היה קדוש. הוא לא היה שייך לתקופה שלנו, ולא הבינו אותו טוב. בוודאי שר' יוסף רשאי לפטר אותך. אני הייתי

עושה אותו הדבר". את הדברים הללו אמר הגרי"ש אלישיב לעורך ממכון ירושלים שהשמיט קטעים של הרב אברהם יצחק הכהן קוק מספר 'אוצר מפרשי התלמוד' ופוטר על ידי מנהל המכון, הרב יוסף בוקסבוים זצ"ל. אותו עורך הלך עם הרב בוקסבוים לדין תורה אצל הרב אלישיב שיפסוק בסוגיה והרב אלישיב אכן פסק. הוא היה מזועזע מהפגיעה ברב קוק.

סיפור זה, יחד עם סיפורים נוספים המתארים את יחסם של גדולי ישראל לרב קוק יוצאים מדי שבת בעלון מיוחד שמופץ באלפי עותקים, גם באזורים חרדיים. העלון, שנקרא "שבת הראי"ה", יוצא לאור על ידי תלמידים משיבת רמת גן (הגוף המארגן נקרא 'אור האורות') ובתמיכה של הוצאת 'דברי שיר'. קהל היעד של העלון: הציבור החרדי. הנושא: הרב קוק ותורתו. המטרה: לקרב את הציבור החרדי לרב קוק ולתורתו.

כוכב ציוני חדש ב'מאה שערים'

מדובר בתופעה תרבותית ורוחנית מרתקת. העלון של 'אור האורות' רץ כבר שנה בבתי הכנסת והוא, למרבה ההפתעה - נחטף. הביקוש רק הולך וגובר. מדי שבת מפורסמים במעוזים החרדיים סיפורים ועדויות של גדולי תלמידי החכמים שמספרים על הערצתם וחיבתם לרב קוק.

התלמידים מרמת גן לא לבד בעניין. הצטרפו אליהם גם חרדים שלקחו על עצמם לעזור בהפצת החומרים. כך למשל, ישנו יהודי תלמיד חכם מירושלים, בן 73, שמפיץ בעצמו את העלון בשכונת מאה שערים ובשכונות נוספות בירושלים. רבים מהתורמים לעלון, וביניהם גם אנשי הדפוס, הם חרדים גמורים. התורם המרכזי הוא חסיד צאנז מנתניה.

גם התגובות לעלון מאלפות. רבים מתקשרים כדי לספר סיפורים נוספים על הרב קוק. קרובי משפחה של רבנים שהוזכרו בעלון מתקשרים כדי לספר עד כמה החיבור לרב קוק היה אמיתי ואמין. גיליון אחד, בו נכתב על יחסם של הגרי"ש אלישיב, ושל החפץ חיים, זכה לאלפי תגובות. חרדי ליטאי שראה את העלון בבית הכנסת שלו צילם אותו ב-300 עותקים וחילק בכל בתי הכנסת בשכונה. הוא אמר לעורכים כי הוא "רצה לזכות את כל החרדים בשכונה".

אנשי ארגון 'אור האורות' הולכים לבתייהם של גדולי הרבנים בציבור החרדי ומדברים איתם על יחסם לרב קוק. רבים מאותם רבנים חרדיים מחוברים מאוד לרב קוק ולתורתו אך מפחדים לומר זאת בגלוי. אחד מגדולי הרבנים בציבור החרדי אמר לעורכים כי "אני מעריך גדול של הרב קוק אך לא אוכל לשתף פעולה אתכם ושכתבו בעלון דברים בשמי על הרב קוק, כי יבלעו אותי". חברי 'אור האורות' בטוחים כי הם מצליחים להשפיע על החברה החרדית. (ישנה קבוצה של קנאים שיורדת לחיי המפצים ומנסה לחבל בהפצה של עלון 'שבת הראי"ה'). לכן כתבנו רק את השמות הפרטיים של מפצי העלון. כך גם לגבי המרואיינים

החרדים בהמשך, שסירבו לפרסם את שמם המלא).

דרוש: האור של הרב קוק

משה, עורך העלון, הוא בחור צעיר מישיבת רמת גן. יחד עם חברים נוספים הוא חשב על דרכים לקרב את הציבור החרדי לתורת הרב קוק. החבורה החליטה על הקמת עלון שיהיה מכוון לציבור החרדי. מימון הם קיבלו מהוצאת 'דברי שיר' שמפרסמת כתבים של הרב קוק לציבור הרחב.

אבל למה פתאום הציבור החרדי?

משה מסביר כמה טעמים לדבר: "אנחנו מעוניינים להאיר את כל עם ישראל. הציבור החרדי מחובר לתורה ויש הרבה מן המשותף בינינו לבינו ולכן יותר קל למצוא שפה משותפת איתו יותר מאשר הציבור החילוני שחסר עדיין את המושגים הראשוניים ביהדות. ואחרי הכל, אנחנו מאמינים שמה שחסר בדור שלנו זה האור של הרב קוק, התורה שלו, החסד שלו והאהבה שלו".

שיתוף הפעולה עם חרדים בכל נושא הפצת העלון, גם הוא, אומר משה, חיבור טבעי ומתבקש: "צריך לדעת שבזמנו הרב קוק היה מזוהה עם הציבור החרדי. הוא נקרא ראש היהדות החרדית ובכל האיגרות שהוא כתב הוא תמיד כתב על עצמו כחרדי. זה שהיום החרדים כביכול מרוחקים מהרב קוק זה לא משהו עקרוני אלא מפני שלא מכירים את הרב קוק ולא את תורתו. אנו מכירים הרבה רבנים חשובים וראשי ישיבות בציבור החרדי שעוסקים בתורת הרב קוק ומחוברים אליה. הפעילות שלנו, בסופו של דבר, היא לשחזר את המצב שהיה פעם שאז רוב רובו של הישוב הישן, כל ראשי הישיבות והרבנים היו עם הרב קוק".

ומה עם כל סיפורי הקנאים והרדיפות כנגד הרב קוק?

משה אומר שמדובר במיעוט קטן וקולני שהצליח להרחיק את הרב קוק מהצבור: "בזמנו של הרב קוק כל החרדים היו איתו. שכונת מאה שערים הייתה שייכת לרב קוק. רב השכונה, ר' יוסף גרשון הורביץ, היה מבית דינו של הרב קוק וממערציו הגדולים. הרב קוק היה נואם בישיבתו, ישיבת מאה שערים, על ענייני ציונות ו"המזרחי". כל הפער בין הרב קוק לחרדים הוא דבר חדש, תוצר של תעמולה נרחבת של קנאים בודדים".

משה מרגיש שהיום יש הרבה יותר פתיחות בציבור החרדי לשמוע את תורת הרב קוק: "כל הזמן מתקשרים אלינו אנשים ושולחים לנו מיילים ואין לנו ספק שהמון חרדים קוראים את העלון ומושפעים ממנו. החברה החרדית בכלל בשנים האחרונות הולכת ונפתחת, היא נהיית יותר מודרנית ופחות סגורה. ובנוסף, התורה של הציבור החרדי, גם בלי שהם נוקבים בשם 'הרב קוק', הופכת להיות יותר קרובה לדרך שלו ביחס להמון סוגיות בתורה, למרות שהם עדיין לא אומרים את המילים 'הרב קוק'".

הרב רן שריד, מרבני ישיבת רמת גן, ומנהל רשת 'דברי שיר' של פרסום כתבי הרב קוק, סבור גם הוא כי הציבור החרדי נפתח היום לקולות אחרים. הוא רואה את השינוי בהתעניינות של ציבור חרדי בספרים וכתבים של הרב קוק אצלו בדוכן הפופולארי, בתחנה המרכזית בירושלים. "אין לי מושג למה זה קורה. אבל יש יותר ויותר חרדים שמבקשים להיפגש עם הרב קוק. תלמידים משיבת 'קול תורה' מתקשרים אלינו כדי לשאול אם יש את ספר השירים של הרב קוק, "חדריו". חסידים עוצרים בדוכן ומתבוננים ארוכות בספרי הרב קוק, שואלים ומבררים. בבני ברק משהו אנונימי פרסם על גבי אוטובוס משפט שאמר הרב קוק באורות הקודש - 'המוות מום הוא ביצירה, ישראל נועד להעבירו', וכך דברים שאמר הרב קוק מתפרסמים יותר ויותר".

החפץ חיים נלחם למען הרב

ספר נוסף, שגם הוא מצליח לחלחל לציבור החרדי, הוא ספרו של מנחם קמפינסקי (28), 'בין שני כהנים גדולים'. הספר מתאר את הקשר המיוחד שהיה בין הרב קוק לבין החפץ חיים. מתוך עיון הלכתי בעניינים שכתב הרב קוק על דברי החפץ חיים נגלה לקמפינסקי פרק היסטורי מופלא שהיה חבוי מעיני הציבור הרחב, אודות הקשר החם שהיה בין החפץ חיים לרב קוק.

קמפינסקי החליט להאיר את ההיסטוריה הזאת מחדש. הוא אומר שהספר לא נכתב כדי לשכנע ציבור שלא מכיר את הרב קוק בדרכו ובתורתו של הרב אלא לספר את האמת ההיסטורית, אבל התגובות שהוא מקבל מכל קצוות הקשת של הציבור החרדי הן בהחלט מעודדות. "יש חשיבות גדולה להגיד את האמת ההיסטורית, השכתוב של ההיסטוריה גורם לעיוותים גדולים. והאמת ההיסטורית היא שהקשר בין הרב קוק לחפץ חיים היה קשר מיוחד המבוסס על אהבת התורה. החפץ חיים נתפס אצל הרבה אנשים כקנאי המתנגד לציונות, יש להניח שזה היה בגלל תלמידו, הרה"ג אלחנן וסרמן הי"ד, שהיה מתנגד חריף לציונות.

אבל מה שמתחדש בספר הזה זו אותה ההערכה גדולה שהיה לחפץ חיים כלפי הרב קוק והנהגתו למרות ההבדלים בין שני אותם גדולים. אין כאן ניסיון להפוך את החפץ חיים לציוני, מה שהוא לא היה, אבל יש פה ניסיון להראות שהקשר של תורה שעמד בין הרב קוק לחפץ חיים, עמד מעל הכול והאהבה בין תלמידי חכמים עומדת מעל לכל". קטעים מתוך ספרו של קמפינסקי פורסמו בעלון 'שבת הראי'ה' וזכו לתגובות מרתקות.

המפיץ של 'אור האורות' בירושלים, אותו יהודי חרדי זקן בן 73, אמר בשיחה ל"מעייני הישועה" כי ברגע שמתחילים לקרוא מה אמרו גדולי הדור על הרב קוק, משהו ביחס משתנה. "רבים מהציבור החרדי פשוט לא מכירים את הגדלות של הרב ואיך הרגישו כלפיו ענקי התורה. החפץ חיים ידוע בכל העולם במסירות נפש שלו למען התורה וכשמגלים איך נלחם החפץ חיים על שמו של הרב קוק כנגד

המלעזים מבינים שיש כאן משהו עמוק יותר".

אנוסים. גרסת תשס"ט

האם באמת תורתו של הרב קוק חודרת לתוך הציבור החרדי? ימים יגידו. בינתיים, עדיין לא לומדים בישיבת 'פונוביז' או 'חברון' את כתביו, אבל בכל זאת ישנם חרדים שהציצו בכתבים וגילו עולם חדש. אחד מהם, אברך חסיד גור בשם ישראל, מספר ל'מעייני הישועה' כי העידוד של הרב קוק לשאלות באמונה כחלק מההתקדמות של האדם בעבודת ד' מאוד דיברו אל ליבו. עד עתה הוא הספיק ללמוד את הספרים 'אורות התשובה', 'אורות התורה' ו'מוסר אביך'.

איך מתייחסים בסביבה שלך לעובדה שאתה לומד את כתבי הרב קוק?

"לרובם זה ממש מפריע, אני משתדל שאף אחד לא ידע מזה בכלל. כשאורח מגיע אני מחביא את הספרים מאחורי שני ארונות. לפעמים אני מרגיש כמו האנוסים בספרד. אני משתדל לא לפלוט משפטים שלקוחים מתורת הרב קוק כי מבינים שזו שפה שלקוחה ממקום אחר".

בסביבה שלך ישנם עוד חרדים שמתעניינים ברב קוק?

"אני חושב שיש כאלה שעשויים להתעניין אבל הם לא יכולים, כי אין גישה לכתבים האלה. טכנית, הספרים הללו לא מצויים בסביבה החרדית ויש גם מחסום של שפה. למעשה, אין מודעות לדברים שהרב קוק אמר, מלבד היחס שלו לציונות. אין מודעות בציבור החרדי לעולם הפנימי של הרב קוק. בקרב צעירים בציבור החרדי קיים חיפוש אמיתי אבל כרגע הצד השני (הציונות הדתית, י"פ) לא נתפס ככאלה שיכולים להציע משהו".

גם הרב יחזקאל (60), שעומד בראש תלמוד תורה בבני ברק, הוא קורא מתמיד של ספרי הרב קוק. "שנים שאני לומד חסידות מכל השיטות והזרמים, אבל הרב קוק, אני מרגיש, הצליח לחדור לפנימיות של כל המציאות בדורות האחרונים, מה שמעט מאוד גדולים הצליחו. הוא הצליח לחדור לכוונות הפנימיות של עם ישראל. נראה לי שאם היינו מקשיבים לרב קוק בזמנו כל המציאות ההיסטורית הייתה אחרת".

אתה מכיר עוד אנשים שמתעניינים?

"אני מכיר הרבה אנשים שמתעניינים אבל יש אילוצים חברתיים שמונעים את זה. לציבור החרדי חשוב גם המבחן בשטח. הרבה תלוי ביישום של תלמידי הרב קוק. ברגע שהחברה החרדית תראה את העוצמה של הציונות הדתית בתורה ובקיום המצוות ולא רק בנקודה הלאומית, ישמעו לה, לא תהיה ברירה. בנוסף, צריך להיות מאוד בוגר כדי ליישם את מה שהרב קוק כתב ביחס להרבה דברים במציאות. זה דורש הרבה תעצומות נפש כדי להתמודד עם הדברים שהוא אמר

ורבים מהציבור החרדי מעדיפים לברוח ולא להתמודד עם הדברים הללו".

אתה רואה שינוי בחברה החרדית כלפי הרב קוק ותורתו?

"אין שום ספק בעניין. תורת הרב קוק רלוונטית מאוד בדור הזה. הרי חוץ מהרבי מחב"ד שהתעסק כמעט בכל סוגיה ונתן תשובות תורניות לכל עניין, אתה לא רואה גדולי תורה שעוסקים בסוגיות הללו. הרי הוקמה מדינה, שישה מיליון יהודים הגיעו לכאן ויש כאן מאבק בינינו לבין העולם הערבי והנוצרי. מישהו נותן את דעתו בסוגיות הללו? האם יש מישהו ששואל מה התורה אומרת ביחס לדברים הללו? יש כאן איזו מין התעלמות לחלוטין מכל הדברים הללו. תורת הרב קוק נוגעת בסוגיות הללו והיא נותנת תשובות מאוד עמוקות".

הרב יחזקאל בטוח שזה רק עניין של זמן עד שתורת הרב קוק תיפתח לכל הצבורים המגזרים והזרמים בעם היהודי: "אתה יודע כמה זמן לקח להאר"י הקדוש להתפרסם? אתה יודע כמה שנים חלקו על הרמח"ל? על הבעל שם טוב? ומה עשו לרמב"ם? וכמה שנים חלקו על רבי נחמן מברסלב? כל רעיון שהוא כביכול סטייה מהקו המרובע דורש מאמצים גדולים כדי להבין. דרושים מאמצים עליונים כדי להבין את תורת הרב קוק אבל גם זה יגיע. אם לא היום אז מחר או מחרתיים".

קישורים:

מקור: (<http://www.myim.co.il/main.php?mod=newsOpen&articleID=565>)

1. חרדל 03/05/09 11:29

2. ת. ג. 03/05/09 12:04

3. חילוני 27/05/16 12:20

4. חיים קדוש 03/05/09 12:28

5. 03/05/09 13:10 שולי. ר
6. 03/05/09 16:14 חרדי מנתיבות
7. 03/05/09 16:45 הרב קוק היה צדיק יסוד עולם זיע"א
8. 03/05/09 17:12 משה
9. 03/05/09 17:13 גוועלאד
10. 03/05/09 17:43 נר יאיר
11. 03/05/09 19:07 ח ח
12. 03/05/09 19:48 ספרדי שפוי
13. 04/05/09 00:04 יוסף
14. 04/05/09 00:05 יוסף
15. 04/05/09 17:26 אתם משעשעים..
16. 15/08/10 13:58 ישראל קרמר
17. 15/08/10 14:00 ישראל קרמר
18. 15/08/10 14:02 ישראל קרמר
19. 15/08/10 14:09 ישראל קרמר
20. 15/08/10 14:24 ישראל קרמר
21. 15/08/10 14:26 ישראל קרמר
22. 15/08/10 14:36 ישראל קרמר
 - 20/08/12 16:58 ישראל קרמר
23. 28/02/11 16:18 ישראל קרמר

24. 28/02/11 16:30 ישראל קרמר
25. 08/05/11 15:18 ישראל קרמר
26. ◦ 05/10/11 12:00 ישראל קרמר
27. 08/05/11 15:29 ישראל קרמר
- 05/10/11 12:15 ישראל קרמר
28. 08/05/11 15:32 ישראל קרמר
- 05/10/11 12:18 ישראל קרמר
- 05/10/11 12:20 ישראל קרמר
- 05/10/11 12:21 ישראל קרמר
29. 08/05/11 15:36 ישראל קרמר
- 05/10/11 12:24 ישראל קרמר
- 05/10/11 12:25 ישראל קרמר
30. ◦ 21/12/12 00:50